

Cambridge University Press

978-1-108-04919-1 - Memorials of Saint Dunstan: Archbishop of Canterbury

Edited by William Stubbs

Excerpt

[More information](#)

VITA ET MIRACULA
S. DUNSTANI.

32741.

A

Cambridge University Press

978-1-108-04919-1 - Memorials of Saint Dunstan: Archbishop of Canterbury

Edited by William Stubbs

Excerpt

[More information](#)

Cambridge University Press

978-1-108-04919-1 - Memorials of Saint Dunstan: Archbishop of Canterbury

Edited by William Stubbs

Excerpt

[More information](#)

I.

SANCTI DUNSTANI VITA
AUCTORE B.

INCIPIIT PROLOGUS DE VITA VEL CONVERSATIONE ALMI
CONFESSORIS DUNSTANI.¹

Perprudenti domino archonti ALBRICO,² omnium ex-
timus sacerdotum B. vilisque Saxonum indigena, alta
polorum gaudia.

The writer
dedicates
his work to
archbishop
Elfric.

1. Te quidem, pastor præcelse, ob enormitatem di-
vulgatæ peritiæ, perque magnificam, placidam, privi-
legii dignitatem, ad insuperabilem mihi tutionem³
cæteros quosque, quamvis sint doctrina perspicui, ex-
cipiendam secernam; qui, quodam luculento compe-
tentis facundiæ calamo, decentis æditui, almi scilicet
Dunstani, merita monimenta protelare conarer, ni in-
cepta gloriosæ vitæ ipsius procemia⁴ omnemque hujus
opusculi diffinitionem degeneri vitiorum stilo, ut cernis,
attaminando fœdarem. Quapropter primus præ cæteris
hujusemodi dedecus patula protestatione tuæ sereni-
tati profiteor, meque adeo more aligerorum, qui se
priusquam professionis vocem emittant, alarum plausi-
bus flagellare videntur, propriis verborum verberibus,
tuis provolutus genibus, exonerans affligo; eotenus,
inquam, ut quicquid hac in editione contra orthographiæ

¹ The text is from the Arras MS. 1029 (A.). The collations are from the Cotton MS. Cleopatra B. 13 (B.), which omits the Prologue.

² Elfric, archbishop of Canterbury, 995–1006.

³ *tutionem*] *tutiorem*, A.

⁴ *procemia*] *præmia*, A.

Cambridge University Press

978-1-108-04919-1 - Memorials of Saint Dunstan: Archbishop of Canterbury

Edited by William Stubbs

Excerpt

[More information](#)

He begs the archbishop to correct his grammatical errors, and deprecates harsh criticism.

He will do what he can in praise of his subject; in mingled prose and verse.

normam compositoris vitio usurpatum reppereris, imperiali potentia abradere, ac ploranti pinnicula profluentis incausti in melius ab errore¹ reformatum emendare præcipias. Quinetiam utriusque ordinis in utroque sexu sagaces, hanc quoque tenuem nostri libelli segetem litterarum pedibus transmeantes, toto cordis intuitu tuoque potitus suffragio, itidem facere permoneo; astu tamen ne rari germinis seminaria ponderosis pedibus incaute calcantes deprimant, neu interea, dum in annona depressa peritura olera penitus extirpare nituntur, justa potius plantaria cum malis pariter, secanti intercepta sarculo, eradicando præcidant; sed execrabilia hujus superficiei lolia, quodam levi conamine passim per locorum spatia negligenter respersa fundotenus² explodant. Si hæc mihi affectanti precaria quiscunque e nebulosorum corculis concedenda persentio, satis gratiosa beneficia rependenda depromo; sin autem invidis æmulatorum abdicamentis refutata tempnuntur, ignoratur utique quid satius inceptem quam ut propria falciacula, licet sit scabrosa, mutilatione tenuatim obducta, propriam messem sudati laboris pro posse virium piare procedam; si tamen quodam demonstranti digitulo corrigentis indicetur qua parte locorum inserta vitiabilis campi vituperia provocatus incidam. Ergo quoniam causa inscitiae³ id fieri quod volo nequibit, sed id tandem quod queo velle compellor. Hoc siquidem ut optatam prælocuti theologi mentionem quam lepido facilitatis eulogio, vel si possem singula summorum rimatum capitella omnemque proceram hujusce texturæ seriem, crisidineo schemate ac bifirmi renitentis electri colore gemmatim disserere gestiebam, nunc saltem satirica fatuitate gressuque lapsanti quasi minus sapiens vacillando incedam. Melius tamen tantæ vitæ venustatem idoneis compositoribus, ni beati antistitis imminentem iram pertimescam, conscribendam reservo; quia non summe profitente quo-

¹ *errore*] errare, A.

² *fundotenus*] fundentesnus, A.

³ *inscitia*] insithia, A.

quam in hujus cosmi situ præstantior, ast personis omnibus divo carens dogmate despectior. Nam e prudentibus neminem liberali eruditum ingenio propemodum pernoscis, qui tam deformi facundia in scribendis prologis ut ego, videatur abuti. Has tamen sequentes paginulas, parvo capacitatis fomite utcumque compositas, fidissima fidelium attestazione purgabo, si qua propria temeritate effigiata insignia in his me conseruisse diffidas; nisi forte quæ vel videndo vel audiendo, licet intellectu torpenti, ab ipso didiceram, vel etiam ex ejus alumnis, quos a tenella juventutis ætate ad viros usque perfectos, doctrinarum pabulis decenter instructos, ipsemet educando deduxit. Acceptes, obsecro, sola septus connexione caritatis, horum apicellorum tenuem congeriem, vix ebinina titulatione styloque fuscanti concretam, contra omnes invisorios æmulos invicta propugnatione tuendam, non favoreo deditam rumusculo, sed tuæ specialiter sublimitati collatam. In hac quippe litterali planitie, mentem magis spontaneam ambientis, quam agrestem¹ componentis ignaviam explorare deponso; teque sine tuæ offensionis molestia, moneo tanti patris virtutibus informari, exemplis ejus instrui, moribus muniri, disciplinis justificari, ut cujus extitisti successor in terris, ejus merearis perennis esse consessor in coelis, largiente Domino nostro Jesu Christo, Qui cum coæterno Patre Sanctoque Spiritu vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

He apologizes for his prologue; and will make corrections; except in the matters derived directly from the saint or his pupils.

INCIPIT VITA SANCTI DONSTANNI ARCHIEPISCOPI.²

2. Cum multorum temporum a vero cultu Christianæ religionis vacua³ transissent curricula, quibus vetusto errori ritu gentilitatis gens Anglorum magis quam Christo Creatori cunctorum mancipari decernebat, misericors Dominus, ne factura Sua laqueis inretita diaboli-

The English were once heathen.

¹ *agrestem*] *egrestem*, A.

commemorationis beati scilicet Dunstani archipræsulis, B.

² *sancti . . . archiepiscopi*] *sacræ* | ³ *vacua*] om. B.

Cambridge University Press

978-1-108-04919-1 - Memorials of Saint Dunstan: Archbishop of Canterbury

Edited by William Stubbs

Excerpt

[More information](#)

They were converted by Augustine and others,

cis in æternum dampnata periret, salutis æternæ remedium ejusdem cæcitati prospexit, ac venerandum patrem Augustinum, a beato papa electum Gregorio, ad hujus partes patriæ miseratus destinavit; qui sagaci mentis ingenio hæredem sociaret inde conversam plebem fidelium beato contubernio Angelorum. Mox igitur ut vir Dei inter insciæ nationis vepres sulcum saluberrimæ doctrinæ vomeremque Dei visitationis infixit, et triticum Sanctæ Trinitatis semen inseruit, sic vipereum pereuntis lolii germen ab hac exstirpavit, ut ulterius dumosi ruris rudera in ea pullulare prohiberet, et dignos Deo pœnitentiæ fructus documento pariter et exemplo debere offerri demonstraret. Itaque qui ante eum spreverat credidit universus Albionum populus Domino, et adjunctus est per veræ fidei agnitionem Deo suo. Hic autem sine Cujus sollicitudine parvi non succumbunt passeret, curam optimæ provectionis ob suæ statum conditionis ipsi deinceps adhibuit. Elegit namque venturis ad Se¹ exinde² nutritios liberis, reges, pontifices, duces, decanos, præpositos, cæterosque Ecclesiæ Suæ rectores, qui post emensa singulorum spatia gregem Deo renatum sub pacis custodia regerent cum justitia.

under the influence of good kings and other rulers.

Of these Athelstan was one,

3. Inter hos præcipuos regiæ prælationis viros, quem Christianissimi et orthodoxi multi regnando præcesserant, quorum nunc nomina difficultas non sinit rimare per singula, gloriosus rex³ Æthelstanus annis succedentibus est rex Anglorum adnumeratus. Hujus igitur imperii temporibus oritur puer strenuus in Westsaxonum finibus, cujus pater Heorstanus, mater vero Cynethrydis⁴ vocitatur. Quem pii parentes sacri baptismatis undis renatum Dunstanum vocaverunt. Crevit itaque puer et effectus est tam Deo quam hominibus carus. Erat autem quædam regalis in confinior ejusdem præfati viri

in whose time Dunstan was born.

¹ *venturis ad Se*] om. B.

² *exinde*] ex, B.

³ *rex*] om. B.

⁴ *Cynethrydis*] Cynethryth, B.

insula, antiquo vicinorum vocabulo Glæstonia nuncupata, Description of Glastonbury. latis locorum dimensa sinibus, piscosis aquis stagnisque circumducta fluminibus, et plurimis humanæ indigentiae apta usibus, atque sacris, quod maximum est, Dei dicata muneribus. In ea siquidem ipsius loca primi catholicae legis neophitæ antiquam Deo dictante reppererunt æcclesiam, nulla hominum arte¹ constructam, immo humanæ saluti cœlitus paratam; quam postmodum Ipse cœlorum fabricator multis miraculorum gestis multisque misteriorum virtutibus,² hanc³ Sibi sanctæque genitrici Suæ⁴ Mariæ consecratam fore demonstravit. Huic etiam aliud addiderunt opere⁵ lapideo⁶ oratorium, quod Christo ejusque Sancto Petro apostolo dedicaverunt. Porro dehinc universorum circumquaque fidelium frequentia colebat, et jam dictæ pretiosum insulæ humiliter locum frequentabat. Contigit ergo hujusemodi causis prædictum virum Heorstanum comitante secum Heorstan the father of S. Dunstan, and his son visit there. beato puero Dunstano transire Glestoniam, et cum inibi causa orationis pernoctarent, ecce suavissimi soporis felicem obtexit pausatio puerum,⁷ viditque mentis excessu quendam senem niveo candore vestitum⁸ per amœna se sacri templi atria⁹ ducentem, ac monastica Dunstan's vision of new buildings. ædificia, quæ post per ejus pastoratum ædificanda fuerant, demonstrantem eo ordine quo nunc statuta referuntur fuisse.¹⁰

4. Postea vero religiosi pueri Dunstani¹¹ parentes sacris eum litterarum otiis contulerunt studentem, cui contestim Dominus tantam in his largitatis Suæ conferre dignatus est gratiam, ut coætaneos quosque præcelleret, et suorum tempora studiorum facili cursu transiliret. Dunstan's progress in learning.

¹ *arte*] ut ferunt, ins. B. in marg.
² *misteriorum virtutibus*] virtutum misteriiis, B.
³ *hanc*] om. B.
⁴ *Suæ*] Dei, B.
⁵ *opere*] altered to *operes*, A.

⁶ *lapideo*] altered to *lapideos*, A.
⁷ *pausatio puerum*] tr. B.
⁸ *niveo . . . vestitum*] tr. B.
⁹ *atria*] pavimenta, B.
¹⁰ *fuisse*] fore, B.
¹¹ *Dunstani*] om. B.

Cambridge University Press

978-1-108-04919-1 - Memorials of Saint Dunstan: Archbishop of Canterbury

Edited by William Stubbs

Excerpt

[More information](#)

Dunstan
falls sick of
a fever :

Sed quod contulerat sibi signum summa Majestas
In studiis ipsis parvo pro posse patebo.
Contigit hunc laborare diu nam febribus artis,
In tantum ut frenesis morbum pateretur amarum,
Inmemor atque sui per deliramenta nugarum,
Plurima verborum vacua jactasset ab ore.

he is deli-
rious, and
then insen-
sible.

Cladibus his fessus, committitur et mulieri
Cuidam, quæ tenero tunc suppeditaret alumpno,
Et curam gereret sub ea ne peste periret.

He rises
from his bed,
takes a stick,
and climbs
to the roof
of the
church.

At memorata lues puerum superaucta premebat,
Ut velut exanimis jacisset ad ultima stratus,
Omnibus et membris fieret quasi jam moriturus.
Cumque diu sic mole mali gravaretur operti,
Ecce repente movens abiit, propereque resurgit,
Fustem ac surculeum rapuit tunc forte repertum ;
Quocum percutiens ambabus partibus auras,
A canibus rabidis quasi se defenderet, ibat.
Sic quoque nocte ferunt ut ad usque peribula templi
Solivagus properaret, et inde veniret ad altos
Ascensus graduum, quo scandere summa solebant
Artifices operum, qui cum discrimine grandi
Ipsius, heu ! timidi texere cacumina templi.
Illic ut validus summam conscendit in arcem,
Et nimis incaute super hac stetit atque meavit.

He descends
in safety,
and lies
down be-
tween the
two keepers
inside the
church.

Sed Domini pietas rapuit de fastigiorum
Casibus insontem ; ponens quoque inde deorsum
Incolumem membris salvum, sanumque locatum
Intus in hoc eodem templum, de culmine vexum,
Quo duo custodes pariter de more cubabant,
Ut simul inter eos pausaret tertius ille.
Ipse tamen nescivit qua ratione veniret
Excogitare modum, vivensve sub æthere quisquam.
Ostia nam templi nulli patuere meanti,
Arcuit ast eadem ferrum sub cortice durum.
Optime nunc lector, celeri sermone fatere
Quid tibi veridico videatur in hoc pusione :
Si talem dubites superum conscendere templum,

Cambridge University Press

978-1-108-04919-1 - Memorials of Saint Dunstan: Archbishop of Canterbury

Edited by William Stubbs

Excerpt

[More information](#)

AUCTORE B.

9

Qui hic clausis foribus pro salvatione ruinæ
 Conditur in templo, ut redimat de labe maligna
 Postea perplures et mittat ad æthera turmas,
 Dogmata distribuens necnon exempla relinquens :
 Exsurgat patiens humilis ruat atque superbus.
 Nam¹ quanto erat crescendo sublimior, tanto acuita-

Mystical
 meaning of
 this miracle.

¹ *Sed quod . . . Nam*] Instead of these verses, MS. B. reads the following, in which the rhythm of a sequence may be easily detected: "Eo autem hoc modo de virtute in virtutem proficiente, in vexatione febrium quodam casu corrui repente. Quibus dum die nocteque in tantum torqueretur ut amarum frenesis morbum pati videretur, immemor sui per deliramenta nugarum, ore suo jactavit inania verborum. Postremo vero cladi- bus his per teneros artus diutissime fatigatus, cuidam mulieri jussu parentum est commendatus, ut omni sagacitatis sollertia praevideret, sub ea ne peste periret. Iterum autem memorata lue eo modo adgravabatur, ut ad ultima velut exanimis prostratus jacuisse monstraretur, et, resoluta membrorum compage, quasi jam moreretur. Deinde vero, ac si nunquam quisquam mali peressus, propere exsurgens, et fustem quem forte repperit arripiens, per montes et valles vagando discurrebat, et quasi a rabidis canibus se defenderet ibat. Subsequently ergo nocte, ut ferunt, ad usque templi peribula errando properavit ac ad altos ascensus graduum solivagus pervenit, quo operarii scandere solebant, qui tunc cum ingenti periculo cacumina templi tegebant. Nihil denique quid ageret in se reversus, summam tecti arcem conscendit intrepidus,

et nimis incaute super illam stetit, ac magno sub discrimine hac il- lacque cursitavit. Haud enim Miseratoris omnium cœleste ei deerat solatium, a Cujus laude numquam ejus cessaverat organum; sed ita sanum observavit illum et incolumem ut nec pedis offendiculum faceret ad lapidem. Eodem in templo superna dispo- nente clementia deponitur, et in- ter geminos custodes, ubi solito more cubabant, collocatur, ut dulci paulisper recrearet membra sopore; quæ diu fatigata fuerant labore. Exsurgens autem post momenti spatium ammirari ad- modum una cum custodibus cœ- perat, quo pacto quoque ingenio introierat; cernens etiam quod quodque templi ostium clausum munitumque exstiterat. Acta quidem hæc postremum divino nutu agnovit, et omnipo- tentem Dominum, Qui sic eum a tanta tribulatione liberarat, col- laudare et glorificare non distulit, sciens se tanto feliciorum interius, quanto durius puniretur exterius. Porro tanquam aurum in fornace probat Dominus electos, ut quasi holocausta hostiæ accipiat illos. Beatus autem qui suffert tempta- tionem, quoniam, cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ. Non quidem mirandum est si Do- minus ardore dumtaxat febrium beatum Dunstanum temptare per- miserit, cum justissimum Job qui

Dunstan grows in wisdom.

tis ingenio locupletior; quantoque¹ roticulis annorum maturior, tanto Dei dilectione ferventior; quanto vero² in divinis laudibus assuetior, tanto perseveranti animo³ instantior.

He takes the tonsure at Glastonbury and serves in the church of S. Mary.

5. Videntes itaque parentes prænominati tantam sui excellentiam filii, dignam sibi clericatus inposuere tonsuram officii inque famoso Glestoniensis æcclesiæ sociaverunt cœnobio; quatenus ibidem die noctuque Deo Deique genitrici deserviret Mariæ tempore continuo. Jamque disciplinis innexus Deificis florentes suæ pubertatis annos evicta juventute calcavit; et justus in domo Dei sui, sicut cedrus Libani, vigoribus virtutum floruit; inque divinis plantatus atriis incrementi sui roboram singulis diebus protendebat ad sidera. Interea tam magna suæ constantiæ fama regis in palatio patuit, ut longe lateque magnificis rerum laudabilium divulgaretur indicium. Non autem hujus mundi vanos captabat favores, sed copiis virtutum præventus illam æterni Regis gloriam ab intus gestabat, quam sibi polens sapientia docto digito donorum spiritalium, varietate etiam studiorum, necne gemmante nitore aureorum ornatuum, dictavit. Nam multa sacrorum et divinorum⁴ voluminum prata, velut apis ingeniosa sic⁵ rapido cursu capacis ingenii pervolavit, ut mentem potius quam corpus divinis reficeret lectionibus, et receptaculum casti pectusculi, Sancti Spiritus flatu perfusum, gustu nectareo devote suppleret sensum.⁶ Porro Hibernensium peregrini locum, quem dixi,⁷ Glestoniæ, sicut et cæteræ fidelium turbæ, magno colebant affectu, et maxime ob Beati Patricii junioris⁸ honorem, qui faustus

His various studies.

Irish pilgrims at Glastonbury.

“ nec labiis suis peccavit, tot tormentorum generibus fatigari consenserit. Beatus itaque adolescentens . . . ”

¹ *quantoque*] quanto vero, B.

² *quanto vero*] quanto autem, B.

³ *perseveranti animo*] perseverantia nimia, B.

⁴ *et divinorum*] om. B.

⁵ *sic*] om. B.

⁶ *sensum*] serenum, B.

⁷ *quem dixi*] prædictum, B.

⁸ *junioris*] senioris, B.